STAATSCOURANT
Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.
Nr. 30989
16 september 2026

Voornemen van 26 augustus 2026, kenmerk 7595399, tot verstrekking van een begrotingssubsidie voor de periode van 2027 tot en met 2031 aan de Stichting Nationaal Gevangenismuseum te Veenhuizen, Dienst Justitiële Inrichtingen

1. Aanleiding

In zijn uitspraak van 23 juli 2025, ECLI:NL:RVS:2025:3399, heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State bepaald dat ook bij een begrotingssubsidie sprake kan zijn van schaarste. Eerder heeft de Afdeling overwogen dat in het Nederlandse recht een rechtsnorm geldt die ertoe strekt dat bij de verdeling van schaarse subsidiemiddelen door het bestuur op enige wijze aan (potentiële) gegadigden ruimte moet worden geboden om naar de beschikbare subsidiemiddelen mee te dingen (vergelijk de Geobox-uitspraak van 11 juli 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2310 en de Vlaardingen-uitspraak van 2 november 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2927). Deze rechtsnorm berust op het gelijkheidsbeginsel en strekt tot het bieden van gelijke kansen.

Uit de Vlaardingen-uitspraak volgt dat de verplichting om mededingingsruimte te bieden, slechts kan worden beperkt door het wettelijk voorschrift dat in de subsidie voorziet. Deze beperking kan niet zover gaan dat iedere mededingingsruimte is uitgesloten. Uit het wettelijk voorschrift, of in ieder geval de geschiedenis van de totstandkoming daarvan, moet blijken dat het belang van het bieden van mededingingsruimte is meegewogen.

In het Didam I-arrest van 26 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1778, heeft de Hoge Raad geoordeeld dat bij de (privaatrechtelijke) verkoop van een onroerende zaak door een overheidslichaam de hierboven omschreven rechtsnorm in acht moet worden genomen. Er hoeft echter geen mededingingsruimte te worden geboden als bij voorbaat vaststaat of redelijkerwijs mag worden aangenomen dat op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria slechts één serieuze gegadigde in aanmerking komt voor de aankoop. In dat geval moet het overheidslichaam zijn voornemen tot verkoop tijdig voorafgaand aan de verkoop op zodanige wijze bekendmaken dat eenieder daarvan kennis kan nemen, waarbij het moet motiveren waarom op grond van de hiervoor bedoelde criteria bij voorbaat vaststaat of redelijkerwijs mag worden aangenomen dat er slechts één serieuze gegadigde in aanmerking komt. In het Didam II-arrest van 15 november 2024, ECLI:NL:HR:2024:1661, heeft de Hoge Raad uiteengezet dat die laatste regel ertoe strekt een gegadigde die meent volgens de gestelde criteria in aanmerking te komen voor aankoop, of die meent dat de criteria niet aan de daaraan te stellen eisen voldoen, alsnog de mogelijkheid te bieden op een gelijke kans bij aankoop van de onroerende zaak.

In beginsel moet een subsidieverstrekker dus mededingingsruimte bieden bij de verdeling van schaarse subsidiemiddelen. Dit is ook zo wanneer de schaarse subsidiemiddelen in de vorm van een begrotingssubsidie worden verstrekt. Dat voor een begrotingssubsidie geen wettelijk voorschrift nodig is waarin is geregeld voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt en dat een vertegenwoordigend lichaam de begroting vaststelt, betekent niet dat het bestuursorgaan bij de verstrekking van begrotingssubsidies geen gelijke kansen hoeft te bieden.

Anders dan bij subsidies die zijn verleend op basis van een wettelijk voorschrift, waarbij een beperking van mededingingsruimte in het wettelijk voorschrift moet zijn geregeld, kan de verstrekker van een begrotingssubsidie naar het oordeel van de Afdeling de mededingingsruimte begrenzen op de volgende manier. Als bij voorbaat vaststaat of redelijkerwijs mag worden aangenomen dat op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria slechts één serieuze gegadigde in aanmerking komt voor de subsidie, kan een subsidieverstrekker een begrotingssubsidie aan deze serieuze gegadigde verstrekken. Ten behoeve van het bieden van mededingingsruimte moet de subsidieverstrekker zijn voornemen daartoe minimaal acht weken van tevoren bekendmaken, zodat eenieder daarvan kennis kan nemen. Daarbij moet de subsidieverstrekker deugdelijk motiveren waarom er slechts één serieuze gegadigde in aanmerking komt voor de subsidie op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria. Deze regel strekt ertoe om belanghebbenden bij de subsidieverstrekking, die menen dat zij volgens de gestelde criteria in aanmerking kunnen komen voor de subsidie, de mogelijkheid te bieden om te betwisten dat er één serieuze gegadigde is of om te betwisten dat de gestelde criteria aan de daaraan te stellen eisen voldoen. Als dat wordt betwist door een belanghebbende en de subsidieverstrekker vasthoudt aan zijn voornemen, moet hij in zijn besluit tot subsidieverlening deugdelijk motiveren waarom er niettemin maar één serieuze gegadigde is op grond van de gestelde criteria en

waarom de ander geen serieuze gegadigde is of waarom de criteria wel aan de daaraan te stellen eisen voldoen.

2. Voornemen tot het verstrekken van een begrotingssubsidie aan het Nationaal gevangenismuseum voor de periode van 2027 tot 2031

Aanvankelijk is het in 1974 door particulier initiatief opgerichte gevangenismuseum gehuisvest in een loods met twee voormalige dienstwoningen in Veenhuizen. In 1980 is de Stichting Nationaal Gevangenismuseum opgericht (hierna Nationaal Gevangenismuseum) dat thans is ondergebracht in het voormalige, in 1823 gebouwde werkgesticht voor wezen bedelaars en landlopers. Dit gesticht is een onderdeel van het voormalige gevangenisdorp Veenhuizen. Vanaf 1980 ontvangt Nationaal Gevangenismuseum een subsidie vanuit de begroting van het Ministerie van Justitie en Veiligheid door de Dienst Justitiële Inrichtingen (hierna DJI) namens de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid dan wel zijn ambtsvoorgangers. Doel van deze subsidie is het in stand houden van het Nationaal Gevangenismuseum teneinde de burger te informeren over de werkzaamheden van DJI. Ik ben voornemens om de begrotingssubsidie aan het Nationaal Gevangenismuseum voort te zetten zonder een mededingingsruimte voor andere gegadigden te bieden en daarbij de volgende begrotingsgelden voor een periode van vijf jaar beschikbaar te stellen mits beide Kamers der Staten-Generaal hiermee instemmen:

2027	2028	2029	2030	2031
€ 618.895	€ 556.702	€ 533.493	€ 533.477	€ 532.769

Voor het verstrekken van deze begrotingssubsidie hanteer ik de volgende criteria:

- *Rechtspersoonlijkheid en status van museum*
  De subsidieontvanger is een rechtspersoon met volledige rechtspersoonlijkheid zonder winstoogmerk en heeft de status van een in het museumregister ingeschreven museum en een door de Belastingdienst erkende ANBI. In de statuten is een doelbinding met het geven van voorlichting over het opleggen en het uitvoeren van straffen op lokaal én nationaal niveau in een historisch perspectief vastgelegd.
- *Inzicht in het opleggen en uitvoeren van straffen van het verleden tot het heden op lokaal en nationaal niveau in een voormalige gevangenis*
  Op structurele en integrale wijze wordt aan de hand van (historische) voorwerpen en verhalen van gedetineerden, hun familieleden en bewakers in een voormalige gevangenis een historisch inzicht van het verleden tot het heden gegeven in:
  - de wijze waarop straffen in Nederland op lokaal en landelijk niveau zijn c.q. worden opgelegd en uitgevoerd;
  - de detentieomstandigheden, en
  - de architectuur van gevangenissen.
- *Werkzaamheden van DJI*
  Bij het verstrekken van inzicht wordt in het bijzonder aandacht gegeven om de bezoekers te informeren over de werkzaamheden van (het personeel van) DJI in het algemeen en de detentieomstandigheden waaronder gedetineerden in detentie verblijven in het bijzonder.
- *Aandacht voor de rechtspositie van verschillende groepen gedetineerden*
  Daarbij wordt aandacht geschonken aan de rechtspositie van gevangenen, terbeschikkinggestelden en jeugdige delinquenten.
- *Verwerven en onderhouden van historisch erfgoed in relatie tot detentie*
  Er is actieve en professionele aandacht voor het verwerven en het onderhouden van historisch erfgoed in relatie tot detentie(omstandigheden). Het collectiebeleid is vastgelegd in een beleidsplan.
- *Communicatie met bezoekers*
  Het verspreiden van kennis en begrip toegespitst op diverse leeftijdsgroepen geschiedt op basis van interactieve communicatiemiddelen en met behulp van ervaren, intern opgeleide medewerkers, vrijwilligers en (voormalige) gedetineerden waarbij de actieve samenwerking wordt gezocht met een of meer penitentiaire instellingen. De bezoekers worden uitgedaagd na te denken en te reflecteren over vrijheid, burgerschap en maatschappelijke verantwoordelijkheid ten aanzien van gedetineerden die van hun vrijheid zijn beroofd.
- *Aandacht voor hedendaagse actualiteiten*
  Aan de hand van tentoonstellingen, lezingen en projecten wordt structureel en integraal aandacht aan de hedendaagse actualiteiten omtrent het opleggen van en het uitvoeren van straffen in detentie geschonken en wordt een perspectief geschetst op toekomstige vormgeving van detentie.
- *Aantal bezoekers op jaarbasis*
  De subsidieontvanger moet in staat zijn op jaarbasis een breed publiek van een omvang van 100.000 mensen te kunnen ontvangen waarbij de kennisoverdracht is afgestemd op de diverse (leeftijds)groepen (kinderen jonger dan 12 jaar, jeugdigen, schoolklassen en studenten en

volwassenen, medewerkers van DJI met hun gezin). Er is een actief en vastgelegd (onderzoeks)beleid om het aantal bezoekers te vergroten.
– *Bibliotheek en documentatie*
Er is een voor het publiek (op aanvraag) toegankelijke bibliotheek met documentatie over de geschiedenis van het gevangeniswezen in het algemeen en de detentieomstandigheden in het bijzonder.
– *Meerjarig beleidsplan gericht op ontwikkelingen in detentie-omstandigheden*
Er is een beleidsplan voor meerdere jaren opgesteld waarin inzicht wordt gegeven omtrent de kennisoverdracht en de ontwikkelingen in detentie-omstandigheden in historisch perspectief van het verleden tot het heden.

Gelet op deze criteria ben ik van mening dat alleen het Nationaal Gevangenismuseum in Veenhuizen voor een subsidie in aanmerking komt. Mocht het bestuur van een rechtspersoon van mening zijn dat de rechtspersoon gelet op deze criteria ook in aanmerking komt voor subsidie gedurende de periode van 2027 tot en met 2031 dan wel dat de gestelde criteria niet aan de daaraan te stellen eisen voldoen, dan kunt u zich schriftelijk wenden tot:

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Ter attentie van:

Mevrouw mr. C. van Steijn

Directeur Bestuursondersteuning en Strategie (DB&S)

Postbus 30132

2500 GC Den Haag

Daarbij dient in een schriftelijke reactie gemotiveerd met bewijstukken inzichtelijk te worden gemaakt op welke wijze aan de gestelde criteria voor subsidieverstrekking wordt voldaan dan wel waarom de gestelde criteria niet aan de eisen voldoen. De schriftelijke reactie dient uiterlijk op 16 november 2026 te zijn ontvangen. Een schriftelijke reactie die na voornoemde datum is ontvangen, wordt niet in behandeling genomen.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
namens deze,
C. van Steijn
Directeur Bestuursondersteuning en Strategie (DB&S)